Otázka: Obecná právní teorie

Předmět: Společenské vědy, Psychologie

Přidal(a): Lucie

OBECNÁ PRÁVNÍ TEORIE

Stát = organizační soustava lidské společnosti, které se vyznačuje suverenitou = nezávislostí a svrchovanou mocí = jediná moc na svém území.
první státy – starověk (území ČR – velkomoravská říše).

Znaky státu:

- Řídící orgány + úřednictvo (administrativní aparát),
- Území – hranice,
- Daně,
- Občané,
- Ozbrojená moc (policie, armáda) = vnitřní, vnější ochrana,
- Právo, zákony, právní řád,

Právo:

- Soubor pravidel (předpisů), podle kterých se organizuje a řídí život lidské společnosti,
- Usměrňuje chování obyvatel různých organizací a státních orgánů,
- Právní předpisy vydávají státní orgány,
- Vytváří jednotnou soustavu pravidel,
- Dříve v nepsané podobě, v dnešní moderní společnosti má právo psanou podobu (16-17 stol.),
- vynutitelnost,

Právní stát:

- Stát, který je bezpodmínečně vázán právem (právo nad státem),
- Základem právního státu je právní řád,
- Znaky:
    - Rovnost občanů,
    - Kvalitní činnost státních orgánů (policie, soudy),
    - Rovnost před zákonem,
    - Moc pochází od lidu,

Právní řád

- Souhrn všech právních norem, které jsou účinné ve státě,
- Jsou uspořádány hierarchicky podle právní síly = určuje důležitost a význam PN (podle důležitosti a významu je určeno postavení PN v PŘ),
- PS je odvozena od orgánu, který vydal právní předpis,
- PŘ se neustále mění a vyvíjí – nové PN do něj vstupují, staré PN jsou zrušeny,
- Novelizace = nahrazení, zrušení nebo změna určitých PN v právním předpisu (někdy se celý právní předpis nahradí novým),
- V ČR je blízký PŘ států EU,
- PŘ tvoří logický celek – PN na sebe navazují, doplňují se,
- Pokud dojde k rozporu – opraví se právní předpis nižší PS,
- souladu PN v PŘ dbá Ústavní soud,
- ***Základní právní předpisy (zákonné)***
    1. Ústava a ústavní zákony,
    2. Mezinárodní smlouvy,
    3. Zákony,
- ***Prováděcí právní předpisy (podzákonné)***
    1. Nařízení vlády ČR,
    2. Vyhlášky ministerstev,
    3. Závazné vyhlášky a nařízení (obce, kraje),

Právo veřejné a soukromé

Právo veřejné

Nadřazenost státních orgánů – mohou ukládat sankce a různé povinnosti (trestní právo, finanční právo, živnostenské právo, správní právo).

Právo soukromé

Rovnoprávné postavení subjektů – FO, Po a státních orgánů (občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, pracovní právo).

Publikace právních předpisů

Ve Sbírce zákonů ČR

- Číslovány chronologicky (podle vydání),
- Př: zákon č. 123/2002 Sb.,
- Text se značí paragrafy – číslované, může mít odstavce, popřípadě písmena,
- Vycházejí zde zákonné i podzákonné právní předpisy,
- Derogační klauzole – zrušovací ustanovení – které dosavadní předpisy byly zrušeny,
- Datum účinnosti,

Věstníky

- Vydávají ministerstva,
- Jsou číslované,
- Méně závazné vyhlášky,

Pozn. Každý zákon má v novém roce č. 1.

Systém práva a funkce práva

Systém práva

Zahrnuje všechny platné právní předpisy – roztřízené podle obsahu (předmět právní úpravy).

Člení se na právní odvětví:

- Ústavní právo
    - PN – upravují charakteristiku státu, rozdělení státní moci, uspořádání státu, práva a povinnosti občanů, zákl. lidská práva a svobody, postavení národnostních a etnických menšin,
    - Ústava ČR, Listina zákl. práv a svobod,
- Správní právo
    - PN – upravují organizaci a činnost státního administrativního aparátu, zabývá se organizací a činností VS,
- Finanční právo
    - Zabývá se peněžními záležitostmi státu, upravují daně, poplatky,
- Občanské právo (hmotné)
    - upravuje majetkové vztahy, vlastnictví, spoluvlastnictví,
    - Občanský zákoník,
- Občanské právo (procesní)
    - Upravuje postup soudu projednávající věci v civilním procesu (rodinné, občanské, obchodní, pracovní právo),
    - Občanský soudní řád,
- Obchodní právo
    - Upravuje majetkové vztahy mezi podnikateli,
    - Obchodní zákoník,
- Pracovní právo
    - Upravuje pracovně právní vztahy (mezi ZM a ZC),
    - Zákoník práce,
- Rodinné právo
    - Upravuje vztahy v manželství a při výchově dětí,
    - Občanský zákoník,
- Trestní právo (hmotné)
    - Zabývá se trestnými činy a osobou pachatele, taxativně vypsané TČ + výměry trestů,
    - Trestní zákoník,
- Trestní právo (procesní)
    - Postup soudu při TČ,
    - Trestní řád,
- Živnostenské právo
    - Upravuje živnostenské podnikání a provozování živností,

Funkce práva

Význam práva pro lidskou společnost,

- Udržuje sociální pořádek,
    - Co je požadováno, zakázáno, oprávnění + sankce,
- Propůjčuje legitimitu,
    - Pravidla politického boje,
    - Způsob obsazování veřejných funkcí a výkonu moci,
- Vymezuje práva a povinnosti (ve společenských vztazích),
    - Uzavírání smluv,
- Usnadňuje kooperativní jednání,
    - Pravidla uzavírání obchodů (firmy),
- Nástroj řešení konfliktů (ve spol. vztazích),
    - Preventivní funkce – vymezuje práva a povinnosti,
    - Poskytuje právní formy řešení konfliktů,
- Zajišťuje přenos kulturních způsobů chování,
    - Zákony – zdroj informací, jaké chování bude potrestáno,

Realizace a aplikace práva

Realizace

- Uskutečňování práva – podle PN se tvoří právní vztahy,
- Účastníci (FO,PO) znají právní předpisy a podle nich se chovají a jednají,

Aplikace

- Uskutečňování práva individuálními právními akty státních orgánů, které podle práva rozhodují v jednotlivých konkrétních případech,
- Správní a soudní orgány,
- Končí vydáním rozsudku, rozhodnutí nebo usnesením v dané věci,
- Nadřazenost státních orgánů,

Postup orgánů při aplikaci práva:

- Zjištění skutkového stavu,

    - Cíl – získat co nejvíce informací o daném případě, zjistit objektivní pravdu,
    - Výslech svědků (svědek svými smysly vnímal určitý jev, vypovídá pravdivě, úplně), ohledání (osoba, místo, předmět = podrobný průzkum), listinné důkazy, znalecký posudek (znalec má odborné vědomosti o dané věci, vedeni u krajského s.),
    - Zásada: v pochybnostech ve prospěch obviněného.
- Operace s právní normou,
    - Porovnání skutkového stavu s příslušnou PN,
    - Zjištění konkrétního právního předpisu, ověření autentičnosti (hodnověrnosti) textu (sbírka zákonů), ověření účinnosti PN, výklad PN – objasnění PN (jazykový, logický, doslovný, rozšiřující, zužující výklad),
- Vydání aktu aplikace práva,
    - Rozsudek, usvědčení u soudu, rozhodnutí (Ústavní soud – nález),
    - Co nejpřesnější podle zákona, spravedlivý, dokonalý obsah, bezchybný po formální stránce, v písemné podobě,
        - Záhlaví (kdo v jakém složení, věci rozhodl),
        - Výrok (vlastní rozhodnutí),
        - Odůvodnění (podle jaké PN rozhodl, na zákl. důkazů),
        - Poučení o opravných prostředcích (je/není možno užít OP, lhůta 15 dní, trestní věci 8 dní) dvoustupňové řízení,
    - Rozhodnutí pak nabude právní moci a musí být vykonáno.